

KÜSITLEJA JUHEND

SHARE

Piloot

Juuni 2012

Sisukord

1	SHARE UURINGU LÜHIÜLEVADE.....	3
2	ÜHISED INTERVJUEERIMISE REEGLID.....	3
2.1	Küsitaja roll.	3
2.2	Vastaja roll.	3
2.3	Enda tutvustamine vastajale.	4
2.4	Küsitlemise etapid.	4
3	SHARE VALIM.....	8
4	VALIMISSE SATTUNUD ISIKUTE OTSIMINE JA VASTAMA MOTIVEERIMINE.....	8
5	VALIMI HALDAMINE JA KONTAKTEERUMISE PROTOKOLL	10
5.1	Tegevuste järjekord on järgmine:	12
6	PROXY-INTERVJUU	16
7	FÜÜSILISED TESTID	19
7.1	Test 1: sõnade loetelu	19
7.2	Test 2: loomade nimekiri	19
7.3	Test 3: käe haarde tugevus	20
8	SMS ANDMETE SÜNKRONISEERIMINE.....	21
9	Abimaterjalid.....	21
9.1	Q by Q	21
9.2	Fondide nimekiri	21
9.3	Hariduse juhend	23

1 SHARE UURINGU LÜHIÜLEVAADE

SHARE on Euroopa paneeluuring inimeste tervislikust seisundist, vananemisest ja pensionile jäämisest. Uuringus küsitakse inimeste sotsiaalsete ja majanduslike kogemuste ning tervisliku olukorra kohta lähtudes Euroopa vananemise trendist.

Uuritakse tervise, majandusliku positsiooni ja sotsiaalse kaasatuse seoste kohta 50 aastaste ja vanemaealiste hulgas. See on väga oluline teema, kuna elanikkond vananeb ning on oluline teada saada inimeste kogemusi ja plaane pensionieas. Elanikkonna vananemise kontekstis on oluline teada milline abi on vajalik riikliku sotsiaalkindlustuse poolt: arendused nii meditsiinilises, sotsiaalses kui ka majanduslikus keskkonnas. Samuti otsib uuring vastuseid küsimustele kuidas mõjutab elukvaliteet tervislikku seisundit ja majanduslike ressursside olemasolu pensionieas.

SHARE neli lainet on läbi viidud juba 15 Euroopa riigis aastatel 2004 – 2011. Neljanda lainega liitus 5 uut riiki, nende hulgas ka Eesti. Tulevikus on planeeritud jätkata kuni aastani 2024, uuring toimub igal teisel aastal. Paneeli moodustavad eelnevalt uuringusse kaasatud inimesed ning igal uuringu aastal kaasatakse ka üks osa uusi, kes samuti jäävad paneeli.

SHARE uuringut koordineerib Mannheimi vananemise ja majandusliku olukorra uuringute instituut Münchenis, Saksamaal. Uuringu meeskonda kuuluvad valdkonna spetsialistid enam kui 10 Euroopa riigist. Eestis koordineerib küsitlust Tallinna Ülikooli Eesti Demograafia Instituut koostöös Sotsiaalministeeriumi, Tervise Arengu Instituudi jne. Küsimustik on koostatud inglise keeles ning tõlgitud osalevate riikide keeltesse. Eestis viib küsitluse läbi uuringufirma GfK Custom Research Baltic.

2 ÜHISED INTERVJUEERIMISE REEGLID

Intervjueerimise eesmärk on koguda võrreldavat informatsiooni ühise küsimustikuga kõigis osalevates riikides. Selle eesmärgi täitmiseks on välja töötatud ühised reeglid ning küsitlejatel tuleb omandada ühised küsitlemise tehnikad. Kui kõigi riikide küsitlejad nendest reeglitest kinni peavad ning kasutavad ühesuguseid tehnikaid, siis on võimalik tagada, et küsimused esitatakse samal viisil kõigis riikides ning küsitleja mõju hinnangutele on minimaalne.

2.1 Küsitleja roll.

Küsitleja roll intervjueerimise ajal on peamiselt küsimuste esitamine ning vastuste sisestamine. Siiski peab küsitleja tagama, et vastused oleksid kooskõlas küsimusega. Selleks peab küsitleja aktiivselt kuulama ning küsimuste esitamise ajal rõhutama olulisi võtmesõnu. Vastaja abistamiseks tuleb kasutada neutraalset üleküsimist ning tagasisidestamist viisil, et vastaja tunneb end mugavalt ja vastab ausalt ning täpselt. On oluline, et vastaja tunnetab küsitlejat kui professionaalset ja intervjueerimisest huvitatud vaatlejat.

2.2 Vastaja roll.

Vastaja rolliks intervjuu juures on küsimuste kuulamine ning täpsete vastuste andmine. Ideaalses olukorras küsib vastaja vajadusel selgitusi ning püüab vältida segaste vastuste andmist, keskendudes esitatud küsimustele vastamisele ja kommenteerides küsimusi ainult vastamiseks.

2.3 Enda tutvustamine vastajale.

Lisaks küsitlemise tehnikale on oluline ka intervjuu läbiviimise toon. See algab juba iseenda tutvustamisest ning valimisse sattunud isikule tuleb rõhutada:

- Sa oled professionaalne küsitaja
- Sa esindad mainekat küsitlusorganisatsiooni
- Küsimustik sisaldab väga olulisi küsimusi valdkonna uurimiseks
- Valimisse sattunud isiku osalemine on oluline valdkonna uurimiseks

Neid punkte saab tutvustada ainult siis, kui küsitaja on ise uuringuga väga hästi kursis ja usub ka ise uuringu vajalikkusesse. Samuti peab küsitaja väga hästi valdama intervjuerimise tehnikaid.

Küsitaja peab ka ise:

- Olema tõsiseltvõetav, lahke ja enesekindel. Küsitaja poolne närvilisus või ebakindlus võib tekitada vastajale ebameeldiva tunde.
- Rääkima aeglaselt ja selgelt, ilmeka ning viisaka tooniga.
- Jätma igale vastajale tunde, et vastaja on oluline uuringu seisukohalt.

Peab arvestama, et erinevad inimesed vajavad erinevat lähenemist. Uuringu tutvustamisel tuleb keskenduda erinevatele kohtadele. Seega peab küsitaja olema väga hea inimesetundja.

- Küsitaja enda tutvustus peab igal juhul sisaldama:
- Küsitaja nime
- Esindatava organisatsiooni nime
- Uuringu lühikest ülevaadet
- Vajaliku lisateavet, et motiveerida valimisse sattunud isikut vastama

Kindlasti tuleb vastajale öelda intervjuu alguses, et küsitluses osalemine on vabatahtlik ning igal juhul tagatakse vastaja konfidentsiaalsus. Kui intervjuu jooksul esineb küsimusi, millele vastaja ei soovi vastata, siis tuleb seda kindlasti öelda ning selle küsimuse saab vahele jätta ja minna järgmise küsimuse juurde. Kõiki vastuseid käsitletakse konfidentsiaalsetena ning kasutatakse ainult andmete analüüsimiseks.

2.4 Küsitlemise etapid.

Küsitlemine koosneb tavaliselt neljast etapist: küsimuse esitamine, küsimuse selgitamine ja neutraalne üleküsimine, tagasisidestamine ja lõpuks vastuste kirjanek.

Küsimuste esitamine.

Selleks, et tagada hinnangute võrreldavus erinevates küsitluspiirkondades ja riikides peavad kõik küsitajad küsimused esitama täpselt ühesugusel viisil. Küsimused tuleb ette lugeda sõna-sõnalt ühtemoodi, küsimusi ei tohi lühendada, sõnu asendada ega küsimust kohandada. Isegi väikesed ja tähtsusetuna tunduvad sõnastuse muudatused võivad põhjustada erinevaid hinnanguid.

Ettelugemise reeglid:

- a) Küsimus tuleb sõna-sõnalt ette lugeda nii, nagu see arvutiekraanil on.
- b) Küsimus tuleb ette lugeda heas tempos ning vajalike pausidega.
- c) Küsimused tuleb ette lugeda ilmekalt, kasutades meeldivat hääletooni. Küsitaja peab kasutama selget, meeldivat intonatsiooni, millest kostub huvitatust ja professionaalsust.

- d) Küsitaja peab olema veendunud, et vastaja on kogu küsimust kuulnud ja küsimusest aru saanud. See on oluline, et küsimus teeniks oma eesmärgi ning vastaja annaks vastuse selle kohta, mida meil on vaja teada saada.
- e) Kui vastaja katkestab küsitaja vastusega enne, kui küsitaja on jõudnud küsimuse lõpuni ette lugeda, peab küsitaja küsimust kordama ning olema veendunud, et vastaja kuulas küsimuse lõpuni. Ka sellisel juhul ei tohi küsimuse sõnastust muuta ning küsimus tuleb lugeda ette täpselt nii, nagu see on kirjas.
- f) Situatsioonides, kus vastaja katkestab sõnadega: „Seda te juba küsisite“ vms ning küsitaja järjekindlalt küsimust kordab, võib vastajale tunduda, et küsitaja ei kuula teda ning pole tegelikult vastustest huvitatud. Selline situatsioon võib tuleneda sellest, et küsimustikus on sarnaseid küsimusi. Samuti ka sellest, et vastaja ei pruugi vastamisel alati keskenduda esitatud küsimusele, vaid anda lisainformatsiooni, mida selles küsimuses küll ei küsita, kuid küsitakse edaspidi. Sellises situatsioonis on kaks lahendust:
  - Küsida juba eelnevalt antud informatsiooni kinnitust. Peale küsimuse sõna-sõnalt ettelugemist võib küsitaja lisada lause, milles sisaldub vastaja poolt juba eelnevalt antud informatsiooni. Näiteks „Te ütlesite varem, et ... . Kas see on õige?“
  - Esitada küsimus eessõnaga. Kui vastaja on juba sellise info andnud, siis võib selle lisada küsimusele eelnevasse lausesse. Näiteks „Te ütlesite enne, et ..., kuid ma pean siiski esitama selle küsimuse nii nagu see on kirjas.“
- g) Mitte mingil juhul ei tohi küsitaja vahele jätta mitte ühtegi küsimust, ka siis mitte, kui küsitaja on veendunud, et ta teab vastust.
- h) Ka ei tohi vastajat oma arvamuste või hinnangutega suunata. Hea küsitaja saab üsna intervjuu alguses aru, milline vastaja on – tema väärtushinnangud, elustiil jms. Seetõttu oskab küsitaja ette aimata, kuidas vastaja võiks küsimustele vastata.
- i) Küsitaja ei tohi seda välja näidata ning sellest lähtuvalt küsimusi täiendada fraasidega nagu „Ma tean, et tõenäoliselt Teiega pole sellist asja olnud, aga ...“. On väga oluline, et küsitaja selliseid hinnanguid välja ei näita ning selliseid kommentaare ei tee.

Arvuti ekraanil on küsimustes kasutatud järgmist kirjastiili:

- Tavaline tekst tavalises fondis: tuleb küsitajal sõnasõnalt ette lugeda
- Kui tavalises tekstis on mõni sõna **tugevas kirjas**: need sõnad on olulisemad ning küsimuse ette lugemisel tuleb neid sõnu rõhutada
- Tugevas kirjas (bold)tekst, mis algab lühendiga **INT**: on küsitajale mõeldud juhis ja ei tule ette lugeda
- Sulgudes ja kaldkirjas tekst (näiteks (12 viimase kuu jooksul)): on korduv. See tuleb ette lugeda esimene kord ning seejärel võib vajadusel jätta paaril järgmisel korral ette lugemata
- Kaardil olevad variandid ei pea tavaliselt ette lugema, kuid kui vastajal on lugemisega raskusi, siis tuleb vastajale ette lugeda ka kaardil olevad variandid.

Küsimuste selgitamine ning neutraalne üleküsimine.

Vastaja vajab lisaselgitusi, kui ta ei saa küsimusele vastata, sest ta ei saa küsimusest aru.

Neutraalne üleküsimine on vajalik sel juhul, kui vastaja saab küsimusest aru, kuid siiski annab vastuse, mis küsimusega ei sobi või mida ei ole võimalik sisestada (vastusevarianti ei ole).

Reeglid lisaselgituste andmiseks ja neutraalseks üleküsimiseks:

- a) Kui vastaja ei saanud küsimusest aru, ei kuulnud või unustas küsimuse, siis tuleb see uuesti ette lugeda täpselt niimoodi, nagu kirjas on. Ette tuleb lugeda kogu küsimus. Ainult sel juhul, kui vastaja küsib konkreetselt mingi küsimuse osa kohta, tuleb ette lugeda vajalik osa küsimusest. Võib alustada sõnadega: “las ma kordan küsimust” või “ma loen küsimuse uuesti ette” vms. **Mitte mingil juhul ei tohi küsimust ümber sõnastada.** Lisainformatsiooniks

tohib kasutada ainult intervjuueerijale mõeldud märkusi, mis on näha ekraanil ja algavad lühendiga INT.

- b) Kui vastaja annab vastuse, mis ei ole kooskõlas küsimusega või mida ei ole võimalik sisestada (vastusevariante ei ole), siis võib alustada küsimuse kordamist neutraalse juhisega.

Selleks on väljendid nagu:

- Aga üldiselt, ...
- Lubage ma kordan küsimust, ...
- Aitäh, aga tavalisest situatsioonist rääkides ...
- Arvestades tavalist olukorda, ...

Näiteks:

Küsitaja: “Kas te tunnete valu kõikidel päevadel?” (variandid jah või ei)

Vastaja: “Mõnikord”

Küsitaja: “Aga üldiselt, kas te tunnete valu kõikidel päevadel?”

- c) Kui vastaja küsib lisaselgitusi määratlustele, näiteks: “mida sellega on mõeldud” või “kas selle all on mõeldud seda”, kuid lisaselgitusi ei ole ekraanil, siis tuleb vastata: “nii nagu teie arvates on õige” või “nii nagu teie aru saate” vms.
- d) **Küsitaja EI TOHI anda lisaselgitusi, mis ei ole ekraanil ja EI TOHI küsimuse sõnastust muuta või kohandada.** Ainult nii saab tagada, et kõik vastajad saavad sama informatsiooni ning tulemused on võrreldavad.
- e) Kui tundub, et vastaja ei saanud küsimusest aru või saab vastuse, mida ei ole võimalik sisestada (kodeerida), siis võib kasutada neutraalsel viisil küsimuste üleküsimist. Seda on vaja, kui:
- Vastus ei olnud arusaadav
  - Vastust ei saa sisestada
  - Vastus ajab segadusse
  - Vastus ei sobi küsimusega

Neutraalsel viisil üleküsimist kasutatakse, et:

- Motiveerida vastajat küsimusest aru saama
- Saada täielik vastus
- Aidata vastajal keskenduda küsimusele

Neutraalseks üleküsimiseks toimi järgnevalt:

- a) Anna vastajale hetk aega mõtlemiseks
- b) Korda küsimust
- c) Kasuta järgmisi neutraalseid lauseid:
  - Mida te silmas peate?
  - Kas võiksite täpsemalt selgitada?
  - Mida te sellega mõtlete?
  - Kas on veel ... (mingeid põhjusi)?
  - Mis nendest variantideks võiks kõige enam sobida?

Kui vastaja vastab “ei tea”, tuleb vähemalt üks kord küsimus neutraalselt üle küsida.

Mitme vastusevariandiga küsimuste puhul (ütles kõik!) tuleb küsida “Kas on veel?” või “Veel midagi?” vms kuni kõik sobivad variandid on kirja pandud.

Tagasisidestamine.

Intervjuu ajal peab küsitleja reageerima vastaja vastustele, et hoida vastajat aktiivsena küsitlemise ajal ning näidata oma huvitatust. Samuti on tagasiside andmine kontrolli hoidmise võimalus küsitluse käigu üle. Kui tagasiside andmine on tavaliselt vajalik, et hoida vastaja motivatsiooni ning keskenduda küsitlemise teemale, tuleb olla ettevaatlik liiga sagedase ning ülemäärase tagasiside andmise eest.

Tagasisidestamine on vajalik, et julgustada vastama ja et kindlustada:

- Vastaja kuulab ära kogu küsimuse
- Vastaja annab täieliku vastuse küsimustele
- Vastaja annab vastuse, mis sobib küsimusega
- Vältida teemast kõrvalekaldumisi

Tagasisidestamise reeglid:

- Saavutada hea koostöö, mitte saada "õiged" vastused
- Kui vastaja annab vastuse, mida ei saa sisestada siis **EI TOHI kasutada tagasisidestamist** vaid neutraalset üleküsimist
- Tagasiside ei tohi mõjutada vastaja hinnanguid
- Tagasiside tuleb anda siis, kui see on vajalik ning nii lühidalt, kui see on vajalik.
- Tagasisidet on vaja anda umbes pooltel hästi vastatud küsimuste puhul
- Kuna vastajad on enamasti vanemas eas ning küsitlus on pikk, siis on vaja hoida vastajat teemas:
  - Selles uuringus me soovime teada TEIE kogemusi.
  - Kui te soovite, võime sellest pikemalt rääkida peale intervjuu lõppu
  - Meil on veel palju küsimusi. Kas võiksime nendega edasi minna?

Tagasiside laused:

- Jah, seda on hea teada.
- Aitäh!
- Oi-oi.
- Lubage, ma panen selle kirja.
- Lubage ma ütlen, kuidas ma aru sain.
- Ma tahan olla kindel, et ma sain aru.

Vastuste sisestamine.

- Vastuse sisestamiseks tuleb tavaliselt märkida vastaja poolt valitud vastusevariant, sisestada öeldud number või tekst. Vastusevariantide numbrite sisestamisel **tuleb olla tähelepanelik**, et sisestada õige variandi number. Vastusevariantide numeratsioon ei ole sageli järjestikune.
- Kui vastaja vastus ei vasta küsimuse või vastusevariantide sisule, siis tuleb küsimust korrata, kasutades neutraalse üleküsimise tehnikat. Kui küsitleja ei ole kindel, millise variandi alla vastus tuleb kodeerida, siis tuleb küsimus uuesti esitada.
- Kui vastaja annab vastuse, kuid lisab selgituse mis näitab olukorra erandlikkust (kasutades näiteks sõnu „juhul kui“, „väljaarvatud“, „aga“), siis tuleb lisada küsimusele märkus. Märkuse lisamiseks saab kasutada klahvikombinatsiooni **CTRL+M**. Sellised märkused võivad osutada andmete analüüsimisel vajalikuks. Mõnikord täiendab vastaja oma vastust lihtsalt lisaselgitusega (kasutades näiteks sõnu „sellepärast et“, „siis“ jne) või sõnastab variandi pisut teisiti. Selliseid märkusi ei ole vaja kirja panna.
- “**Ei tea**” vastuse sisestamiseks saab kasutada klahvikombinatsiooni **CTRL+K** ja “**Keeldub**” vastuse sisestamiseks **CTRL+R**. **Tuleb meeles pidada, et SHARE küsitlemise**

reeglite järgi tuleb „ei tea“ vastuse puhul kasutada vähemalt ühel korral neutraalse üleküsimise tehnikat.

3 SHARE VALIM

SHARE prooviuuringu valim on võetud juhuvalikuga rahvastikuregistrist inimeste hulgast, kes on vähemalt 50 aastat vanad ja elavad registri andmetel prooviuuringusse kaasatud küsitluspiirkondades.

Otsida tuleb valimis antud isikuid, abiks on rahvastikuregistrist saadud aadress. Lisaks rahvastikuregistri andmetele on lisatud valimile telefoninumbrid, kellele need suudeti avalikest telefonikataloogidest leida.

Lisaks valimis olevale isikule kaasatakse uuringusse ka selle isiku abikaasa või elukaaslane, kui ta elab vastajaga samas leibkonnas. Kui valimis on vähemalt 50. aastased isikud, siis valimis oleva isiku abikaasa või elukaaslane, kui ta elab vastajaga samas leibkonnas, võetakse uuringusse sõltumata abikaasa või elukaaslase vanusest.

4 VALIMISSE SATTUNUD ISIKUTE OTSIMINE JA VASTAMA MOTIVEERIMINE

Valimis olevat inimest tuleb otsida kuni küsitleja saab ta kätte või **minimaalselt kaheksa korda**, sealjuures:

- Erinevatel nädalapäevadel
- Erinevatel kellaaegadel
- Lubatud on nii silmast-silma kui telefonikontaktid, lisainformatsiooni küsimine lähedastelt ja naabritelt

Kui valimis oleva isikuga on kontakti saadud, siis on järgmine töö motiveerida teda vastama. SHARE on paneeluuring. Seega on eriti oluline paneeluuringu korral saada võimalikult palju vastajaid – muidu ei jää järgmisteks kordadeks kedagi alles. Rahvusvaheline uuringu meeskond ootab eelmises laines osalenud minimaalseks vastasmääraks 90%.

Teiste riikide kogemus on näidanud, et peamiselt ei osale inimesed uuringus, sest:

- nad ei ole huvitatud
- neil ei ole aega
- nad ei osale kunagi uuringutes
- nad ei soovi loobuda privaatsusest
- neil on varasematest uuringutest negatiivsed mälestused.

Et olla edukas küsitleja tuleb arendada omaenda intervjuueerija stiili, mis peab olema sobiv ja meeldiv ka vastaja jaoks. Siiski tasub meeles pidada järgmisi punkte:

- a) Peab suutma luua sõbralik, meeldiv, professionaalne, empaatiline ja positiivne õhkkond, samas selgitades kui oluline on uuring ja kui oluline on valimisse sattunud inimeste vastamine. Tuleb rõhutada, et vastamise jooksul püütakse järgida vastaja vajaduse ja kindlasti ei tohi valimisse sattunud isikuga vaidlema minna.

- b) Kui valimisse sattunud isik toob välja põhjuseid, miks ta ei saa uuringus osaleda, siis küsitlejal tuleks leida võimalusi ja pakkuda lahendusi. Tuleb leida võimalus, millele valimisse sattunud isik võiks vastata „jah“. Näiteks, kui vastaja ütleb, et ta ei jaksa nii pikale intervjuule vastata, tuleb pakkuda lahendust, et intervjuu võib teha mitmes osas.
- c) Kui ei õnnestu veenda valimisse sattunud isikut vastama selle külastuse korral, siis tuleks siiski jätta sõnum: teie osalemine on nii oluline, et me peaksime seda veelkord arutama. Näiteks võib lõpetada külastuse lausega „Ma võtan teiega uuesti ühendust, kui teil on rohkem võimalusi vastamiseks“ või „Ma astun teinekord läbi, kui ma siin naabruses intervjuud teen“. On oluline lõpetada esmakordne kontakt vähemalt uue kontakti lootusega, kuid samal ajal arvestades valimisse sattunud isiku poolt väljatoodud põhjustega, miks ta uuringus osaleda ei saa.
- d) On väga oluline rõhutada uuringus osalevate inimeste andmete kaitset ning konfidentsiaalsuse tagamist.
- e) On väga oluline rõhutada vastaja olulisuse peale – iga valimisse sattunud isik peab tundma, et just tema vastused on uuringu õnnestumise seisukohalt eriti olulised, et ta on unikaalse elukäiguga ning tema andmete puudumine uuringust tekitab olulise lõnga andmestikus ning valimisse sattunud isikuid ei ole võimalik asendada.

Vastajad on välja toonud, et küsitleja puhul on eriti oluline:

- a) **Professionaalsus** – sotsiaalteadlased on välja töötanud andmete kogumise võimalused. Küsitleja on spetsiaalselt selleks välja õpetatud professionaal ning tema töö on edaspidise töö alus. Enda tutvustamisel kasuta alati oma täisnime ning asutuse täisnime ja viita Euroopa Liidule.
- b) **Saavuta uuringusse sattunud isiku tähelepanu.** Inimestel on tänapäeval palju kontakte mitmete ukse taha sattunud isikutega: kaubamüüjad, turu-uuringute küsitlejad jne. Töö välja põhjused, miks just Sinule peaks vastama ning töö välja põhjused, miks seda uuringut vaja on.
- c) **Hoia ja arendada dialoogi** – me kõik armastame mõttevahetust ning vestlust. Kuid hoia joont – mina kuulan ja sina räägid. Meie jagame ainult informatsiooni. Vastaja peab uskuma, et tema vaated ja arvamused on olulised ning Sina kuulad ja mõistad seda. Selleks tuleb:
  - o Anda vastaja küsimustele vastused, mis tema otsust mõjutavad positiivses suunas
  - o Vasta kiiresti ja lühidalt kasutades igapäevast ja mugavat keelt, mis on vastajale mõistetav ja arusaadav
  - o Väldi küsimusi, millele saab lühidalt vastata „jah“ või „ei“.
- d) **Arenda oma teadmisi uuringust** – vastajad võivad küsida igasugust informatsiooni. Kui tekib küsimusi, millele vastata ei oska, siis küsi seda uuringu meeskonna käest ning täienda seeläbi oma teadmisi.
- e) **Õpi tundma vastajaid** – iga kord, kui sa kontakteerud vastajatega, õpid neid pisut rohkem tundma. Sa õpid tundma nende päevakava ning sobivamaid kontakteerumise hetki. Pane kõik selline lisainfo kirja kontakteerumise käiku, siis on järgmistel suuremad võimalused neid teadmisi omandada.
- f) **Mõtle läbi sagedasemad küsimused ja vastused, mida vastajad esitavad** – uuringusse sattunud isikud oskavad mitmel viisil küsida „Miks mina?“. Sinu ülesanne on neile selgitada seda neile arusaadaval moel. Alati kuula hoolikalt, millist keelt kasutab uuringusse sattunud isik, see aitab Sinul valida keelt, mida kasutada teda uuringus vastama motiveerimiseks. Tavaliselt esitatakse järgnevaid küsimusi:
  - a. Milliseid küsimusi mulle esitatakse?
  - b. Millest see uuring on?
  - c. Kui pikalt see küsitlus aega võtab?
  - d. Mida te nende vastustega peale hakkate?
  - e. Kes selle uuringu läbiviimise kinni maksab?
  - f. Miks on vaja, et mina vastaksin?
  - g. Kas keegi saab teada, millised vastused mina andsin?
- g) **Kasuta aktiivse kuulamise tehnikat** – kuulamine on Sinu töö! Kui inimesed räägivad, siis nad ei taha nõu, soovitusi või suunamist, nad tahavad lihtsalt, et keegi kuulaks. Pane tähele

vastaja sõnavara ning rääkimise stiili. Küsi lisaselgitusi näitamaks, et oled teda kuulnud. Kasuta vastaja sõnavara andes talle sellega tagasisidet, et sa teda kuulad.

h) **Pea kinni kokkulepitud ajakavast.**

5 VALIMI HALDAMINE JA KONTAKTEERUMISE PROTOKOLL

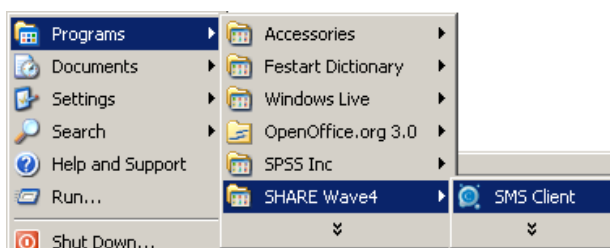
SHAREs on oma IT-süsteem valimi haldamiseks ja kontaktide märkimiseks. Selle nimi on SMS – Sample Management System ehk valimi haldamise süsteem. Selles süsteemis on:

- a) Info valimisse sattunud isiku ja leibkonna liikmete kohta: aadress, nimi, sugu, sünniaasta
- b) Aadressimuudatus
- c) Kontakteerumine: kontaktiviis, kontakti aeg ja tulemus
- d) Ajakava
- e) Proxy-vastaja info

f) Leibkonnatabel SMS-i avamiseks klõpsa arvuti ekraanil ikoonil SMS klient:

Või vali Start nupust Programmide alt SHARE ning selle alt omakorda SMS klient:

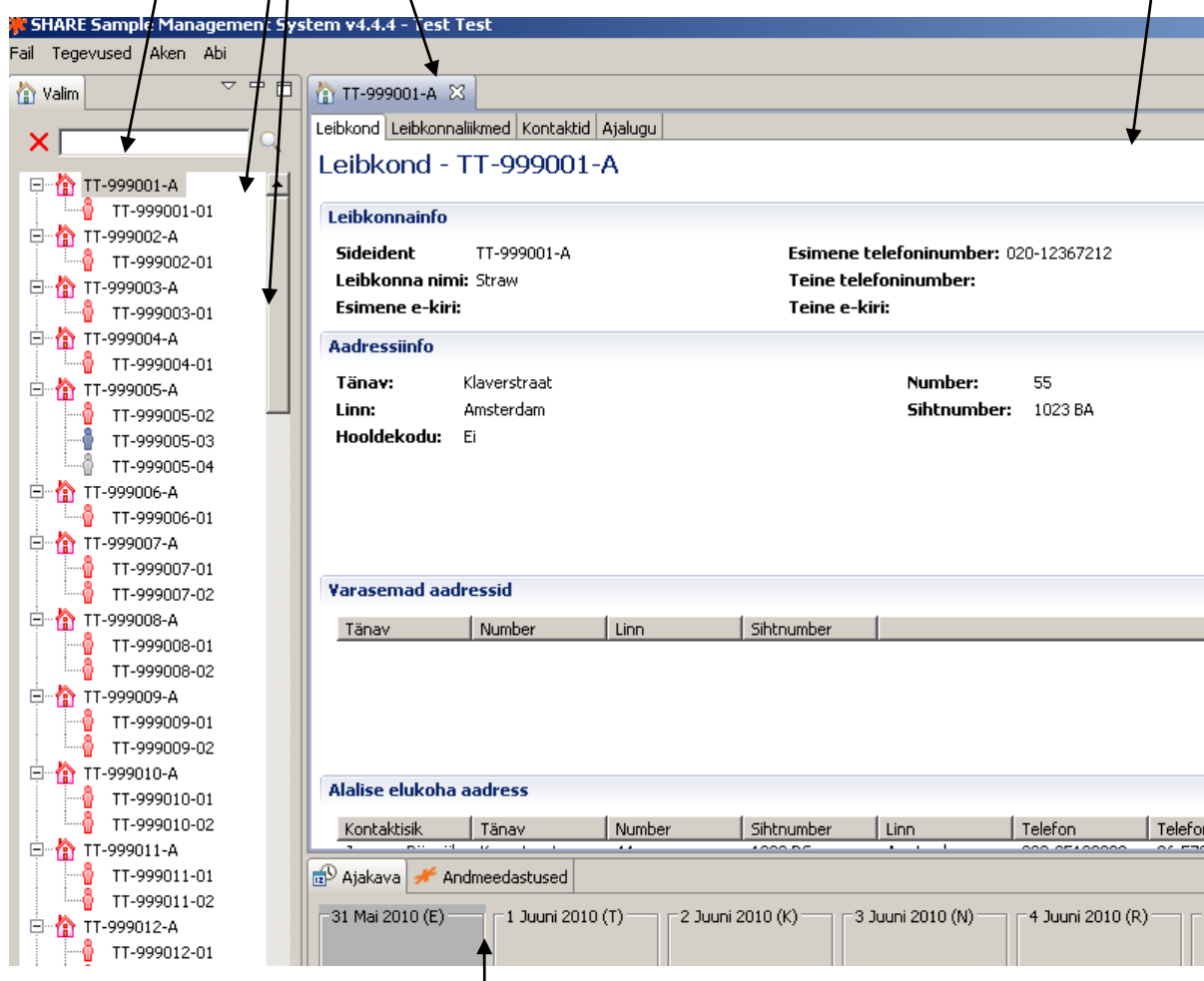

Avaneb sisselogimise aken, kuhu sisesta oma kasutajatunnus ja parool.

SMS-i aken näeb välja järgmine, vt järgmine joonis:

Siin on Sinu valimisse sattunud isikud.
Saad otsida siit aknast või kasutades kerimisriba nimekirjast

Siin on andmed vasakul pool märgitud valimisse sattunud isiku kohta
Ülevalt äärest saad valida, mille kohta infot näidatakse:
Leibkond: valimisse sattunud isiku aadress ja telefoninumber

SHARE Sample Management System v4.4.4 - Test Test

Fail Tegevused Aken Abi

Valim

TT-999001-A
TT-999001-01
TT-999002-A
TT-999002-01
TT-999003-A
TT-999003-01
TT-999004-A
TT-999004-01
TT-999005-A
TT-999005-02
TT-999005-03
TT-999005-04
TT-999006-A
TT-999006-01
TT-999007-A
TT-999007-01
TT-999007-02
TT-999008-A
TT-999008-01
TT-999008-02
TT-999009-A
TT-999009-01
TT-999009-02
TT-999010-A
TT-999010-01
TT-999010-02
TT-999011-A
TT-999011-01
TT-999011-02
TT-999012-A
TT-999012-01

Leibkond TT-999001-A

Leibkonnainfo

Sideident TT-999001-A
Leibkonna nimi: Straw
Esimene e-kiri:
Esimene telefoninumber: 020-12367212
Teine telefoninumber:
Teine e-kiri:

Aadressiinfo

Tänav: Klaverstraat
Linn: Amsterdam
Hooldekodu: Ei
Number: 55
Sihtnumber: 1023 BA

Varasemad aadressid

Tänav	Number	Linn	Sihtnumber

Alalise elukoha aadress

Kontaktisik	Tänav	Number	Sihtnumber	Linn	Telefon	Telefon

Ajakava Andmeedastused

31 Mai 2010 (E) 1 Juuni 2010 (T) 2 Juuni 2010 (K) 3 Juuni 2010 (N) 4 Juuni 2010 (R) 5

Siin on kalender. Kontaktides kokkulepitud tegevused lähevad automaatselt kalendrisse

SMSi tuleb kirja panna kõik kontaktid, aadressimuudatused, täita leibkonnatabel ning alustada intervjuud. Eestis toimub SHARE teistkordelt, siis alustame meie isiku otsimisest ning kui isik on leitud, siis kontrollime üle, kas isiku leibkonna koosseis on muutunud. Seetõttu tuleb märkida kontaktid **isikute** otsimise ja intervjuerimise kohta ning **kontakte ei märgita** leibkonna otsimise kohta.

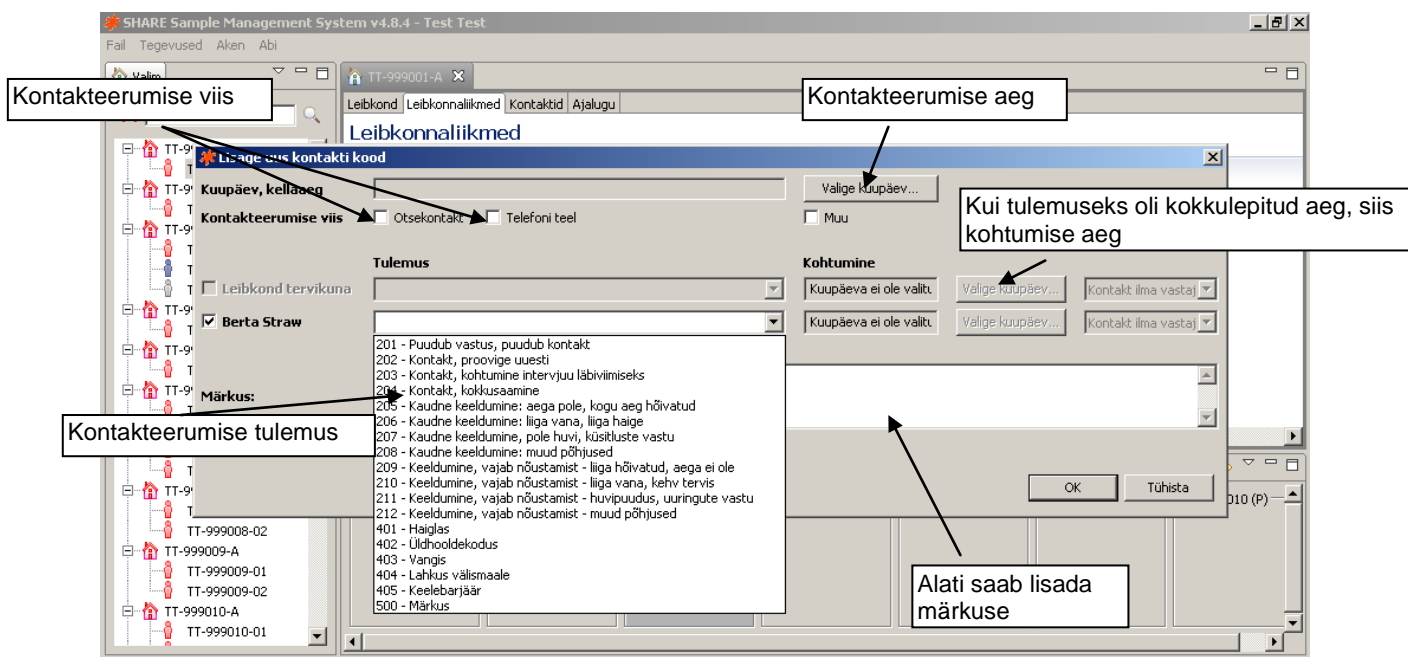
5.1 Tegevuste järjekord on järgmine:

1) Valida SMS-is valimisse sattunud isik ning otsida teda valimis olevalt aadressilt. Kui on olemas ka telefoninumber, siis saab kasutada ka telefoni teel otsimist. Esimene kontakt on siiski soovitatav teha silmast-silma.

2) Otsimise käik tuleb märkida **leibkonnaliikme** kontaktidesse, valides ülevalt äärest "leibkonnaliikmed" ning kontakti lisamiseks "Lisage uus kontakti kood", vt järgmine joonis:

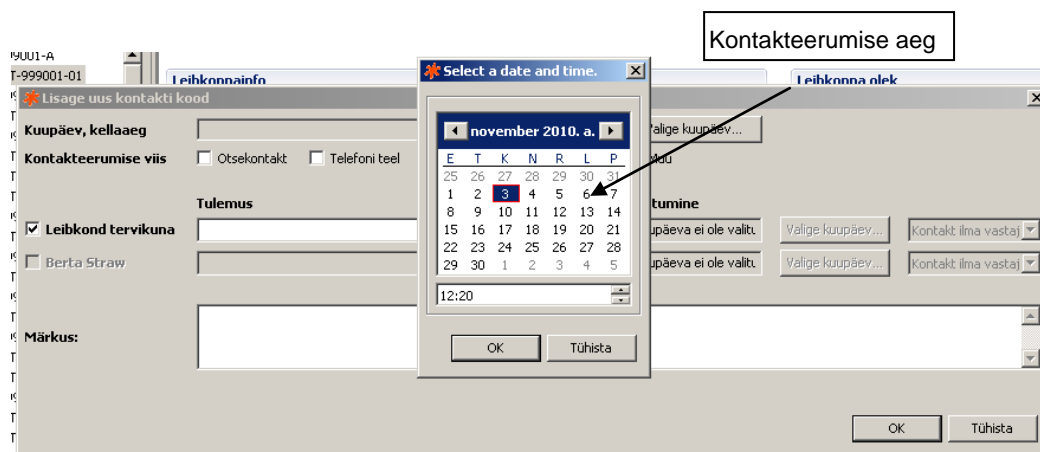
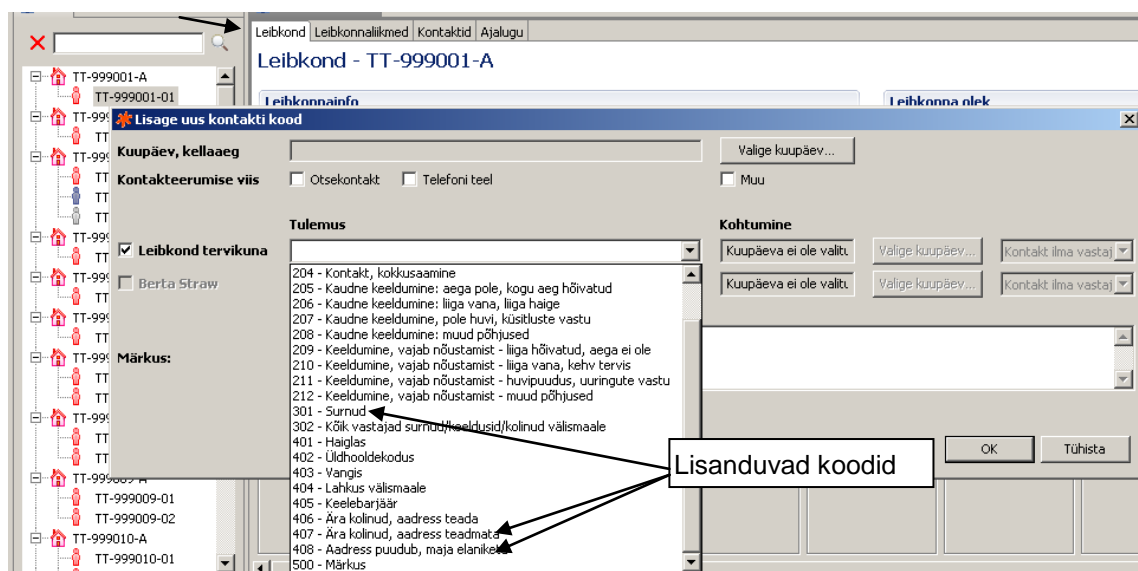

Avaneb uus aken, kus tuleb märkida:

Kui leibkonna kontakteerumisel selgub, et leibkonna põhiliige on surnud, ära kolinud või aadress puudub, siis leibkonna alt valides pakub vajalikud koodid (301, 406, 407, 408):

Valik leibkonna alt

Kontakteerumise tulemuste koodid võib jagada nelja peamisesse gruppi:

- 1) Lootustandardid või positiivses
- 2) Pehme keeldumine
- 3) Kindel keeldumine
- 4) Muu väljalangemine

Lootustandardid koodid on juba positiivse tulemusega või on lootust positiivse tulemusega lõpetada.

Töö lõpetamisel võib jääda viimase kontakti koodiks ainult: puudub vastus, puudub kontakt

- a) Puudub vastus, puudub kontakt: küsitaja käis kohal, kuid ei saanud kedagi kätte. Soovitatav lisada märkus.
- b) Kontakt, proovige uuesti: keegi (valimiisik või keegi teine) õnnestus tabada, kuid konkreetset kokkulepet kohtumiseks ei õnnestunud saada. Soovitatav lisada märkus.
- c) Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks: valimiisik õnnestus kätte saada, valimiisik on valmis intervjuud andma. Tuleb märkida intervjuu aeg (valige kuupäev), kui vastab kohe, siis selle hetke kuupäev.

- d) Kontakt, kokkusaamine: valimiisik õnnestus kätte saada ja kokku leppida kokkusaamine. Ei ole kindel, kas intervjuu saab. Tuleb märkida kokkusaamise aeg (valige kuupäev).

Keeldumiste puhul tehakse ranget vahet, kas tegemist on pehme keeldumisega või kindla keeldumisega.

Pehme keeldumine annab lootust, et vastaja keeldumine ei ole veel lõplik ning tuleb jätkata tööd vastama veenmiseks. Ükski nendest koodidest ei tohi jääda töö lõpetamisel viimase kontakti koodiks:

- Keeldumine, hõivatud, ajapuudus: pehme keeldumine ajanappuse tõttu, on lootust, et leiab sobiva aja.
- Keeldumine, liiga vana, kehv tervis: pehme keeldumine tervislikel või vanusest tulenevatel põhjustel, on lootust, et paraneb või leiab kellegi vastamisel appi.
- Keeldumine, huvi puudus uuringute vastu: pehme keeldumine huvi puudumise tõttu, on lootust, et õnnestub motiveerida
- Keeldumine, muud põhjused: pehme keeldumine muul põhjusel, on lootust need põhjused kõrvaldada.

Kindel keeldumine tähendab vastaja lõplikku keeldumist uuringus osalemast. Töö lõpetamisel võivad jääda viimase kontakti koodiks:

- Kindel keeldumine, liiga hõivatud, aega ei ole: lõplik keeldumine ajanappuse tõttu.
- Kindel keeldumine, liiga vana, kehv tervis: lõplik keeldumine vanuse või tervise tõttu.
- Kindel keeldumine, huvi puudus uuringute vastu: lõplik keeldumine huvi puudumise tõttu.
- Kindel keeldumine, muud põhjused: lõplik keeldumine muul põhjusel.

Muud väljalangemise koodid võivad jääda viimase kontakti koodiks:

- Haiglas – valimiisik viibib haiglas kogu uuringuperioodi. NB! Kui teha Proxy intervjuu, siis on tulemuseks “Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks”
- Üldhooldekodus – valimiisik viibib hooldekodus ning hooldekodus viibimise aeg on olnud või planeeritud kauem kui aasta. NB! Proxy-intervjuud ei tohi teha!
- Vangis – valimiisik viibib vangis kauem kui aasta. NB! Proxy-intervjuud ei tohi teha!
- Lahkus välismaale – valimiisik viibib välismaal kauem kui aasta. NB! Proxy-intervjuud ei tohi teha!
- Keelebarjäär – valimiisikuga ei ole võimalik keele tõttu suhelda. NB! Kui teha proxy intervjuu, siis on tulemuseks “Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks”

TÄHTIS! Share intervjuu loetakse kaotsi läinuks alles siis kui on kontakteerutud vähemalt 8! korral, millest vähemalt 2 kontakti peab olema tehtud päevasel ajal!

3) Kui vastaja on nõus intervjuuga, siis tuleb märkida kontakti koodiks “Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks” intervjuu ajaks “valige kuupäev” selle hetke aeg. Seejärel tuleb täita andmed leibkonnaliikmete kohta. Kirja tuleb panna kõik leibkonnaliikmed ning nende suhted ja programm annab peale leibkonnaliikmete märkimist teada, keda tuleb küsitleda. Selleks tuleb avada üleval äärest osa “Leibkond” ning valida “Alustage leibkonnatabelit”.

Kui “leibkonnatabeli” täitmisel ei avalda vastata juurde tulnud isiku sünnikuupäeva ja aastat, siis tuleb koodiks sisestada 99999.

Leibkond TT-999001-A

Leibkonnainfo

Sideident	TT-999001-A	Esimene telefoninumber:	020-12367212
Leibkonna nimi:	Straw	Teine telefoninumber:	
Esimene e-kiri:		Teine e-kiri:	

Aadressiinfo

Tänav:	Klaverstraat	Number:	55
Linn:	Amsterdam	Sihtnumber:	1023 BA

Leibkonna olek

Osaleb
Oodatakse leibkonnatabeli lõpetamist

Leibkonna toimingud

[Lisage uus kontakti kood](#)
[Alustage leibkonnatabelit](#)
[Paigutage leibkond ümber](#)
[Lisage uus alaline aadress](#)
[Sisestage telefoninumbrid](#)
[Lisage uus kohtumine](#)

Varasemad aadressid

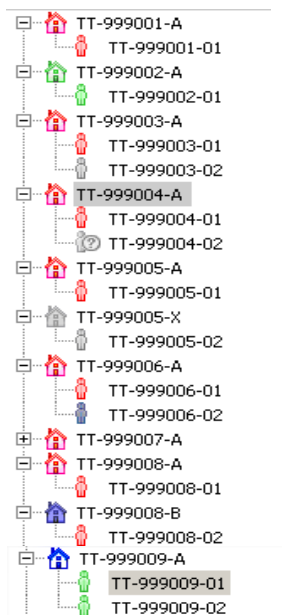
4) Intervjuude läbiviimist tuleb alustada valimisse sattunud isiku intervjueerimisest. Selleks tuleb avada üleval äärest osa "Leibkonnaliikmed" ning valida valimisse sattunud isiku andmete tagant "Intervjuu alustamine". Selline valik tekib alles peale leibkonnatabeli täitmist.

5) Kui valimisse sattunud isiku leibkonnas elab tema partner: abikaasa või elukaaslane, siis tuleb intervjuu läbi viia ka temaga. Enne partneri intervjueerimist tuleb täita **kontakteerumise käik** ka **partneri kohta**. Alles seejärel võib alustada intervjuud. Nii kontaktide märkimine kui ka intervjueerimise alustamine toimub sarnaselt valimisse sattunud isikuga.

Mõnikord võib juhtuda, et valimisse sattunud isikut ei saa intervjueerida, kuid vestluse käigus selgub, et küsitaja on saanud kontakti valimisse sattunud isiku abikaasa või elukaaslasega, siis tuleb:

- Täita kontakteerumise käik valimisse sattunud isiku kohta
- Seejärel täita kontakteerumise käik valimisse sattunud isiku abikaasa või elukaaslase kohta
- Seejärel täita leibkonna tabel- eelduslikult vastab sellisel juhul isiku abikaasa või elukaaslane
- Seejärel viia läbi intervjuu valimisse sattunud isiku abikaasa või elukaaslasega
- Seejärel tuleb jätkata katseid valimisse sattunud isikuga kontakti saamiseks

6) Valimi loetelu värvide seletused leiad algjärgnevalt jooniselt:

Punane leibkond või punane liige= sobilik intervjuuks

Roheline liige= liikmega intervjuu lõpetatud

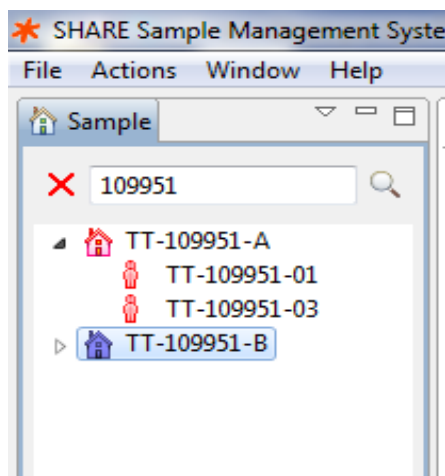
PLUS

Roheline leibkond= leibkond lõpetatud ja andmed sünkroniseeritud SD`ga

Hall leibkond või hall liige= ei ole sobiv intervjuuks

Hall liige koos küsimärgiga?= liige ei ole kunagi antud aadressil elanud

Antud juhul on tegemist eelmise laine järgselt leibkonnast lahkunud elukaaslasega:

6 PROXY-INTERVJUU

Mõnikord võib ette tulla olukord, kus valimisse sattunud isik on sobiv intervjuu läbiviimiseks, kuid seda ei ole võimalik teha, kuna isik on ajutiselt ära. Kindlasti ei kuulu siia olukorrad, kus valimisse sattunud isik ei sobi: on kolinud välismaale või institutsiooni vähemalt aastaks – sellisel juhul langeb valimisse sattunud isik eelpoolnimetatud põhjusel välja. Kuid kui valimisse sattunud isik on ajutiselt ära ning küsitlemiseks ettenähtud perioodil ei ole võimalik teda küsitleja, siis sobiva talle lähedase isiku leidmisel võib läbi viia Proxy-intervjuu. Proxy-intervjuu tähendab seda, et keegi teine valimisse sattunud isiku lähedastest inimestest annab valimisse sattunud isiku kohta vastused.

Proxy-isik võib olla igaüks, kuid tähtis on leida lähedalt inimene. NB! Samas Proxy-intervjuu ei ole kindlasti vaja teha, va meie seast lahkunu puhul tuleb teha elulõpu intervjuu

SHARE-uuringus on lubatud proxy-intervjuu, kui:

- a) vastaja ei ole võimeline iseseisvalt vastama
- b) vastaja on ajutiselt ära kogu uuringuperioodi, teisel viisil ei ole võimalik intervjuud läbi viia

Kui vastaja ei ole võimeline iseseisvalt vastama, siis võib olla vajalik läbi viia kogu intervjuu kellegi teise abiga või ainult osa intervjuust. Sellest tulenevalt võib proxy-intervjuu olla:

- a) Osaline – keegi aitab mõningate küsimuste vastamisel
- b) Täielik – keegi vastab otsast lõpuni vastaja eest

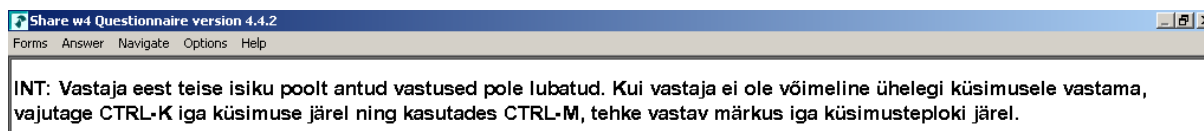
Proxy-intervjuu puhul ei tetae 7't osa, kuid automaatselt programm nendest osadest üle ei hüppa, seega tuleb küsitlajal küsimustest üle hüppata ja osa lõpus panna kirja, et vastas Proxy-isik.

Proxy- intervjuud ei tehta kui inimene lihtsalt ütleb, et ei taha, st et ta intervjuud ei taha teha.

Kui isik on meie seast lahkunud ja Proxy-isikut ei ole, siis tuleb panna kontaktibaasis kood 302

Ankeedis on osa küsimuste plokk, millele peab vastama ainult vastaja ise – enne sellist osa tuleb küsitlajale vastav teade ning juhised: proxy intervjuu puhul peab märkima vastused “ei tea” (Ctrl + K) ja lõpus tuleb märkida, et kuna oli proxy-intervjuu, siis vastuseid ei ole.

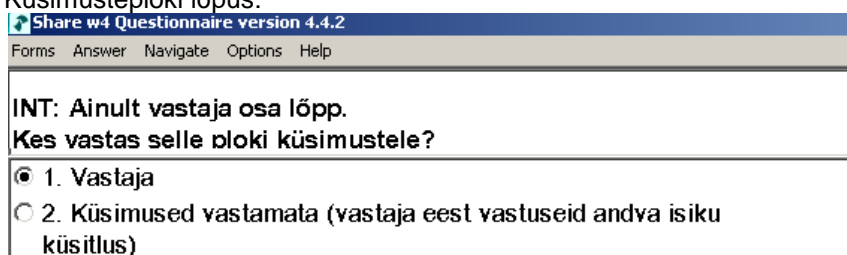
Küsimusteploki alguses:

Share w4 Questionnaire version 4.4.2
Forms Answer Navigate Options Help

INT: Vastaja eest teise isiku poolt antud vastused pole lubatud. Kui vastaja ei ole võimeline ühelegi küsimusele vastama, vajutage CTRL-K iga küsimuse järel ning kasutades CTRL-M, tehke vastav märkus iga küsimusteploki järel.

Küsimusteploki lõpus:

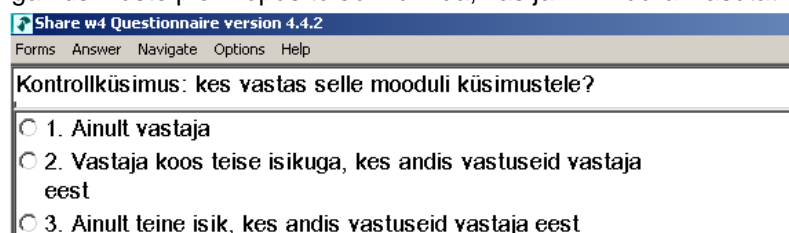

Share w4 Questionnaire version 4.4.2
Forms Answer Navigate Options Help

INT: Ainult vastaja osa lõpp.
Kes vastas selle ploki küsimustele?

- 1. Vastaja
- 2. Küsimused vastamata (vastaja eest vastuseid andva isiku küsitlus)

Iga küsimuste ploki lõpus tuleb märkida, kas ja mil määral kasutati proxy-intervjuud

Share w4 Questionnaire version 4.4.2
Forms Answer Navigate Options Help

Kontrollküsimus: kes vastas selle mooduli küsimustele?

- 1. Ainult vastaja
- 2. Vastaja koos teise isikuga, kes andis vastuseid vastaja eest
- 3. Ainult teine isik, kes andis vastuseid vastaja eest

Proxy intervjuu puhul tuleb vastuste andja kohta lisada informatsioon valimi haldamise süsteemi (SMS). Selleks tuleb avada osa Leibkonnaliikmed ning selle alt valida „Uuendage vastaja eest vastuseid andva isiku andmeid”.

CS-test1-A

Leibkond Leibkonnaliikmed Kontaktid Ajalugu

Leibkonnaliikmed

merle

[Lisage uus kontakti kood](#)   [Intervjuu alustamine](#)   [Uuendage vastaja eest vastuseid andva isiku andmeid](#)

Sideident   CS-test1-00   **Valimisse valitud**

Nimi: **merle**   **Osalet viimati**

Sünniaasta   1950   **Intervjuu olek**

Sugu   Naine   **Teine isik, kes andis vastus**

Sobiv   Elus

Ei ole algses valimis   Abikaasa: Mitte ükski nendest (uus)

See osa tuleb täita ka sel juhul, kuid vastaja kohta andmeid andnud isiku kohta ei ole lisateavet. Sellisel juhul tuleb lihtsalt avanenud aknas märkida, et (vastaja nimi) eest vastuseid andva isiku kohta ei saadud mingit infot.

Valige teine isik, kes vastab vastaja eest

Kas keegi võib anda infot MERLE elu kohta?

1. Jah, merle eest vastuseid andva isiku kohta on infot.

5. merle eest vastuseid andva isiku kohta ei saadud mingit infot.

9. merle eest vastuseid andev isik ei ole ükski teadaolevatest leibkonnaliikmetest

Alalise elukoha aadress:

Nimi:

Eesnimi   Perekonnanimi

Sugu: Mees

Naine

Ma ei tea/ keeldumine

Tänav + majanumber:

Sihtnumber+ linn:

Telefoninumber (-numbrid):

OK   Tühista

7 FÜÜSILISED TESTID

SHARE uuringus viiakse läbi lisaks intervjuule füüsilised testid vastajatega. Selleks, et testide tulemused oleksid võrreldavad, on ette antud väga täpsed reeglid, kuidas neid teste läbi viia ning tulemusi fikseerida.

7.1 Test 1: sõnade loetelu

Mälu test koosneb 10 sõnast. On neli erinevat sõnade nimekirja ning milline nimekiri ette tuleb, seda küsitleja otsustada ei saa. Sõnad ilmuvad ükshaaval ekraanile ning küsitlejal tuleb need ette lugeda. Kui vastaja midu istub kõrval ning näeb arvuti ekraani pilti, siis selle testi tegemise ajaks tuleb küsitlejal keerata arvuti ekraani, nii, et vastaja seda ei näe. Samuti tuleb küsitlejal võtta nüüd abiks pabervoldik ning tulemus märkida sinna. Seejärel nimetab vastaja kõik sõnad, mis meenuvad ning küsitleja märgib need.

Sealjuures:

- Ära sega vastajat
- Ära arvesta sõnadega, mida ei ole toodud loetelus
- Tabelisse märkimisel vali õige nimekiri
- Esimesse lahtrisse märgi esimene ja teise lahtrisse teine tulemus ristiga

Tulemuste märkimise jaoks on järgmine tabel:

Nimekiri nr 1	I	II	Nimekiri nr 2	I	II	Nimekiri nr 3	I	II	Nimekiri nr 4	I	II
Hotell			Taevas			Naine			Vesi		
Jõgi			Laht			Kalju			Kirik		
Puu			Lipp			Veri			Arst		
Nahk			Dollar			Nurk			Loss		
Kuld			Ēma			Kingad			Tuli		
Turg			Masin			Kiri			Aed		
Paber			Kodu			Tüdruk			Meri		
Laps			Kera			Maja			Küla		
Keiser			Kool			Org			Poiss		
Raamat			Või			Mootor			Laud		

7.2 Test 2: loomade nimekiri

Järgmise testi ajal tuleb vastajal nimetada minuti jooksul niipalju loomi, kui meelde tuleb. Küsitleja peab need paberankeeti üles kirjutama. Sealjuures:

- Ära sega vastajat
- Kui vastaja nimetab looma nimesid liiga kiiresti, et jõuda kõike ülesse kirjutada, siis kasutada arve pidamiseks lühendeid või kriipse

- **AINULT siis kui vastaja küsib selgitust**, siis selgita, et loomade nimede alla võib nimetada ka linnud, putukad, kalad jne.
- Kui vastaja peaks peatuma, siis küsi “Kas tuleb veel midagi meelde?”
- Ära arvesta eraldi kordusi!
- Ära arvesta eraldi erinevaid liike (nt valge lehm, pruun lehm jne)
- Ära arvesta eraldi nimega loomi (nt Bambi jne)
- Arvesta lugemisel eraldi erinevaid tõuge (nt terjer, kolli jne)
- Arvesta lugemisel eraldi sugu või generatsioonile vastavaid nimesid (nt pull, lehm, mullikas, vasikas jne)
- Kui vastaja nimetab looma nimesid, mis ei ole sulle teada, siis palu vastajal korra järgi mõelda ja seejärel arvesta nendega

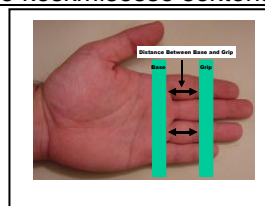
7.3 Test 3: käe haarde tugevus

Järgmise testiga mõõdetakse vastaja käe haarde tugevust.

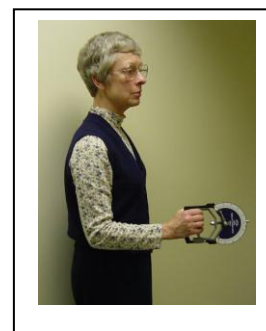
Küsitteleja peab ette lugema: *Nüüd sooviksime järgmise ülesandega mõõta Teie käe haarde tugevust. Palun teil pigistada käepidet kogu jõust paari sekundi vältel ja siis lõpetage pigistamine. Ma võtan 2 erinevat mõõtmistulemust teie paremast kui ka vasakust käest.*

Pea meeles järgmist:

- Näita test korra ette
- Vastaja peaks soovituslikult testi ajal püsti seisma, kui see pole võimalik, siis võib ka istuda. Palun lisage sel juhul see info märkusesse.
- Palu vastajal eemaldada sõrmused (ära sunni, soovita!). Sõrmused võivad käele haiget teha kui käepidet pigistada.
- **VÄGA TÄHTIS!** Redigeeri käepideme hooba selliselt, et see oleks sobiv käele. Alumine osa sõrmede alguspunkti ja ülemine osa 2 ja 4 sõrme keskmisesse sektorisse
- Täpsemalt joonisel:
- Lukusta hoob pärast redigeerimist.

- Hoia käsi tugevasi vastu külge, vt joonis:

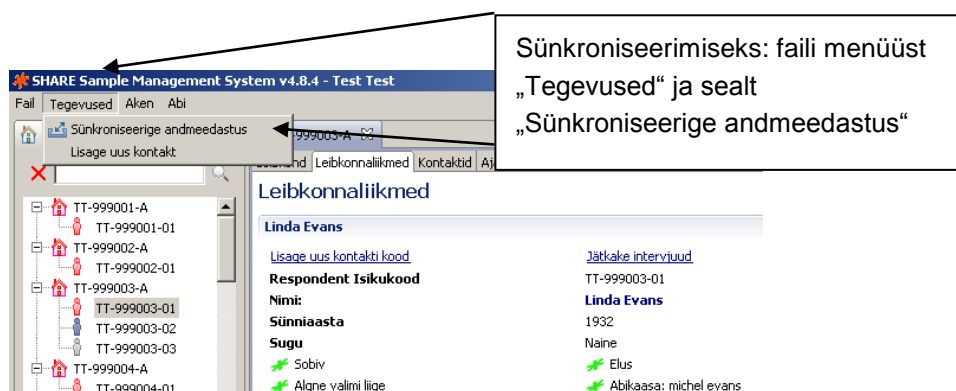
- Veendu, et seadme mõõdik on 0-asendis
- Palu vastajal pigistada nii tugevasti kui võimalik
- Loe tulemus (kg) lähima täisarvuni
- Pane seadme mõõdik 0-asendisse
- Mõõda mõlema käega 2 tulemust (kokku 4 tulemust)
- Lisa kõik mõõtmisel ilmnunud eripärad märkusesse (sülearvutisse sisestamisel kasuta CTRL-M). (Nt. Kui käsi on liiga suur, et dünamomeetrisse ära mahtuda jne)
- **Mõõda täpselt! Ära ümarda tulemust lihtsalt lähima 5-ga jaguneva tulemuse juurde.**

Tulemuste märkimise jaoks on järgmine tabel:

	Vasak käsi			Parem käsi			Märkused
Katse nr 1			kg			kg	
Katse nr 2			kg			kg	

7.4 Test 4: Toolilt püsti tõusmine

8 SMS ANDMETE SÜNKRONISEERIMINE

9 Abimaterjalid

9.1 Q by Q

Igal küsitlajal on võimalus iga küsimuse juures vajutades ctrl+F1 ning ilmub antud küsimuse kohta selgitav meetodika.

Soovitame Q by Q osa kasutada vaid testimistel eelharimiseks ning mitte-kasutada respondentiga intervjuerimisel.

9.2 Fondide nimekiri

Eestis tegutsevad II samba kohustusliku kogumispensioni fondid:

- ERGO Pensionifond 2P1
- ERGO Pensionifond 2P2
- ERGO Pensionifond 2P3
- Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension 25
- Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension 50
- Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension Intress

- LHV Pensionifond L
- LHV Pensionifond S
- LHV Pensionifond XL
- LHV Pensionifond M
- LHV Pensionifond XS
- Nordea Pensionifond A
- Nordea Pensionifond B
- Nordea Pensionifond C
- Nordea Pensionifond A Pluss
- SEB Konservatiivne Pensionifond
- SEB Optimaalne Pensionifond
- SEB Progressiivne Pensionifond
- SEB Energiline Pensionifond
- Swedbank Pensionifond K1 (konservatiivne strateegia)
- Swedbank Pensionifond K2 (tasakaalustatud strateegia)
- Swedbank Pensionifond K3 (kasvustrateegia)
- Swedbank Pensionifond K4 (aktsiastrateegia)

Eestis tegutsevad III samba täiendava kogumispensioni fondid:

- ERGO Pensionifond 3P1
- ERGO Pensionifond 3P2
- ERGO Pensionifond 3P3
- LHV Täiendav Pensionifond
- Nordea Pensionifond Aktsiad 100
- Nordea Pensionifond Intress Pluss
- SEB Aktiivne Pensionifond
- SEB Tasakaalukas Pensionifond
- Swedbank Pensionifond V1
- Swedbank Pensionifond V2
- Swedbank Pensionifond V3
- Vabatahtlik Pensionifond Sampo Pension 100 Pluss
- Vabatahtlik Pensionifond Sampo Pension Intress Pluss

9.3 Hariduse juhend

KÜSIMUSED: DN010, DN021, DN051, CH017, CH510

Küsimus 1: Milline on Teie kõrgeim omandatud üldharidustase?

- 1 Ei oma üldse algharidust (kirjaoskamatu)
- 2 Alghariduseta, kuid käinud koolis (lõpetamata)
- 3 Algharidus üldhariduskoolist (eri aegadel 2, 3, 4, 6 kl)
- 4 Põhiharidus üldhariduskoolist (sh lõpetamata keskkool) (aastail 1920-40 kutsekeskkool; 1940.aastani tegutsenud reaalkool või progümnaasium; mittetäielik keskkool või 7 klassi aastani 1961; vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962-1989; vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis alates aastast 1990)
- 5 Põhiharidus kutsekoolist
- 6 Keskhariidus üldhariduskoolist (keskkool või gümnaasium) (kümne-, üheteistkümne või kaheteistkümneklassiline keskkool, gümnaasium, reaalkool, üldhariduslik kolledž)
- 7 Keskhariidus kutsekeskkoolist, tehnikumist, keskeriõppeasutusest
- 97 Muu, milline (märkida ainult juhul, kui ei suuda määratleda etteantud vastusekategorias)

KÜSIMUSED: DN012, DN023, DN053, CH018, CH513

Küsimus 2: Milline on Teie kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialaharidus?

- 1 Ei oma kutse-, ameti- ega erialaharidust
- 2 Omandanud kutsehariduse, sisseastumisel ei olnud haridustaseme nõuet
- 3 Omandanud kutsehariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus
- 4 Omandanud kutsekeskhariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus
- 5 Omandanud keskerihariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus
- 6 Omandanud kutsehariduse või kutsekeskhariduse, sisseastumisel oli nõutav keskharidus
- 7 omandanud keskerihariduse, sisseastumisel oli nõutav keskharidus
- 8 Omandanud kutsekõrghariduse, rakenduskõrghariduse või läbinud diplomiõppe (kuni 2 aastat õpinguid) (lõpetamine oli võimalik alates 1992)
- 9 Omandanud kutsekõrghariduse, rakenduskõrghariduse või läbinud diplomiõppe (3-4 aastat õpinguid) (lõpetamine oli võimalik alates 1992)
- 10 Omandanud kõrghariduse enne 1992. aastat või bakalaureusekraadi (3-4 aastat õpinguid)
- 11 Omandanud magistrakraadi rakenduskõrgkoolist, kutsekõrgkoolist; kutsemagister ülikoolist
- 12 Magistrakraad (3+2, 4+2, 5+4 süsteemi järgi, sh integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe), arstikutse (internatuuri või üldarsti kutse saanud, enne 1992.aastat diplom)
- 13 Doktorikraad (sh kandidaadikraad, ordinatuuri, residentuuri lõpetanud)
- 95 Õpib praegu kutse-, ameti- või eriala omandamiseks õppeasutuses
- 97 Muu, milline (märkida ainult juhul, kui ei suuda määratleda etteantud vastusekategorias)

Küsimus .... Küsimuse eesmärk on fikseerida küsitletava kõrgeim omandatud üldharidustase küsitlusemomendil. Siin tuleb tähele panna, et üldharidustase oleks kõigil märgitud (ka kõrgharidusega isikutel). Silmas tuleks pidada ka seda, et üldhariduse (põhihariduse või keskhariiduse) võib saada ka kutsekoolist, kutsekeskkoolist ja keskeriõppeasutusest (tehnikumist).

- 1- Ei oma üldse algharidust (kirjaoskamatu) märgitakse isikul, kes pole üldse koolis käinud ega oska üheski keeles arusaamisega lugeda ega kirjutada lihtsamat teksti isiku igapäevaelu puudutavatel teemadel.
- 2- Alghariduseeta, kuid käinud koolis (lõpetamata), märgitakse isikul, kes pole lõpetanud algharidusele vastavat kooliastet, kuid kes oskab ükskõik missuguses keeles arusaamisega lugeda ja kirjutada (sh ka pimedate kiri) lihtsamat teksti oma igapäevaelu puudutavatel teemadel.
- 3- Algharidus üldhariduskoolist (eri aegadel 2, 3, 4, 6 kl)
Isik pole omandanud põhiharidust, kuid on lõpetanud (vähemalt) ühe järgmistest koolitüüpidest:
  - üheklassilise vallakooli, linnaalgkooli, ühe- või kaheklassilise ministeeriumikooli, kihelkonnakooli, kõrgema algkooli aastani 1920;
  - 4 või 6 klassi kuni aastani 1930;
  - 6 klassi ajavahemikul 1930–1944, arvestatakse ka õhtualgkooli täiskasvanutele;
  - 4 klassi ajavahemikul 1945–1971;
  - 3 klassi ajavahemikul 1972–1989;
  - 6 klassi 1990. aastal või hiljem.

Põhiharidus üldhariduskoolist: põhikoolist või keskkoolist. (sh lõpetamata keskkool) (aastail 1920-40 kutsekeskkool; 1940.aastani tegutsenud reaalkool või progümnaasium; mittetäielik keskkool või 7 klassi aastani 1961; vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962-1989; vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis alates aastast 1990)

- Isik pole omandanud keskhariidust, kuid on lõpetanud
- 1940. aastani tegutsenud reaalkooli või progümnaasiumi;
  - mittetäieliku keskkooli või 7 klassi aastani 1961;
  - vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962–1989;
  - põhikooli või vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis 1990. aastal ja hiljem või on
  - saanud põhihariduse erikoolis.

Erikoolid

Ahtme Kool	
Haapsalu Sanatoorne Internaatkool	
Helme Sanatoorne Internaatkool	
Jaagu Lasteaed Põhikool	
Kaagvere Erikool	
Kaelase Kool	kuni 1995 algkool
Kallemäe kool	kuni 1992 Kallemäe Eriinternaatkool
Kammeri Kool	varem Kammeri Eriinternaatkool
Keila-Joa Sanatoorne Internaatkool	
Kiigemetsa Kool	
Kiigemetsa Kool	1994-1998 Vägeva Kool; kuni 1994 Vägeva Eriinternaatkool

Kohtla-Järve Eriinternaatkool	
Kosejõe Kool	
Kuigatsi Kool	
Kõpu Internaatkool	kuni 1995 Kõpu Eriinternaatkool
Lahmuse Kool	varem Lahmuse Eriinternaatkool
Leevi Eriinternaatkool	kuni 1992 algkool
Mari Kool	
Meeri Eriinternaatkool	
Mihkli Kool	
Narva Abikool	kuni 1995 algkool
Narva Paju Kool	
Orissaare Sanatoorne Internaatkool	
Palivere Eriinternaatkool	
Piusa Eriinternaatkool	kuni 1995 algkool
Porkuni Kool	
Porkuni Kurtide Kool	kuni 1992 Porkuni Eriinternaatkool
Puiatu Erikool	
Päinurme Internaatkool	kuni 1993 algkool
Pärnu 12. Kool	
Pärnu Toimetulekukool	
Raikküla Kool	kuni 1995 Raikküla Eriinternaatkool; kuni 1992 algkool
Roosi Kool	
Saadjärve Ametikool	kuni 1993 Saadjärve Eriinternaatkool, lõpetas tegevuse 1994
Salu Kool	
Tallinna 1. Eriinternaatkool	kuni 1993 algkool, 1963-1996
Tallinna 1. Internaatkool	
Tallinna 3. Eriinternaatkool	kuni 1992 algkool
Tallinna Abikool	kuni 1996 algkool
Tallinna Heleni Kool	alates 2005
Tallinna I Internaatkool	alates 1996
Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhtukool	kuni 1994 Kose-Lükati Sanatoorne Internaatkool
Tallinna Kurtide Kool	1994-2005, hiljem Tallinna Heleni Kool
Tapa Erikool	
Tartu Emajõe Kool	
Tartu Herbert Masingu Kool	
Tartu Hiie Kool	kuni 1996 Tartu 1. Eriinternaatkool, kuni 1993 keskkool
Tartu Kroonuaia Kool	
Tartu Maarja Kool	
Tartu Pimedate Kool	1947-1958 põhikool
Tartu Puiestee Kool	
Türi Toimetulekukool	alates 1997, varem algkoolina Türi Abikool
Urvaste Kool	kuni 1995 algkool; varem Urvaste Eriinternaatkool
Vaeküla kool	
Valga Internaatkool	kuni 1995 Valga Eriinternaatkool
Valga Jaanikese Kool	
Vastseliina Sanatoorne Internaatkool	
Vidruka Kool	

Võru Järve Kool	
Õismäe Kool	
Ämmuste Kool	kuni 1998 Ämmuste Abikool, kuni 1992 algkool

Muud koolid

Johannese Kool Rosmal	alates 1989, kuni 1996 algkoolina
Kohtla-Järve Õppekoondis "Polütehnika"	lõpetas tegevuse 1994
Narva-Jõesuu Kool	
Narva Kadastiku Kool	
Narva Peetri Kool	
Narva Vanalinna Kool	kuni 1992 keskkool
Narva Õigeusklik Humanitaar-Üldhariduslik Kool	kuni 1994 algkool
Nõmme Kool	Nõmme Erakool
Rakvere Vaba Waldorfkool	kuni 1995 Rakvere Vabakooli Seltsi Algkool, kuni 1994 algkool
Retla Kool	1993-1998 Retla Põhikool, kuni 1993 Retla 9-klassiline kool
Tallinna Mustamäe Üldhariduskool	
Tallinna Kalamaja Üldhariduskool	kuni 1998 Tallinna Vana-Kalamaja Üldhariduskool; kuni 1992 keskkool
Tartu Annemõisa Kool	
Tartu Kesklinna Kool	
Tartu Vaba Waldorfkool	kuni 1996 Tartu Vabakool, kuni 1995 algkool
Tartu Veeriku Kool	
Varbola Kool	1993-1998 Varbola Põhikool-Lasteaed, kuni 1993 Varbola Lasteaed-Algkool, kuni 1992 algkool
Vene Humanitaarkool	1995-1997 Vene Humanitaarne Kool, kuni 1995 Vene Humanitaarne Keskkool, kuni 1995 keskkool
Vene Kultuurikool "Taassünd"	kuni 1994 algkool
Viljandi Vaba Waldorfikool	kuni 1996 algkool

NB! Kui isikul ei ole põhiharidust, siis on tal võimalik omandada eelkutsesõpetus koos põhiharidusega. Kui isik on lõpetanud põhihariduseta noortele mõeldud eelkutsesõpetust, kus ta on saanud põhihariduse üldhariduskoolist ning eelkutsesõpetust kutseõpet andvast koolist, siis on ta küll omandanud põhihariduse üldhariduskoolis, kuid kutseharidust tal ei ole. Sellist taset on võimalik omandada näiteks Põltsamaa Ametikoolis või Vana-Vigala Tehnika ja Teeninduskoolis.

- 4- Põhiharidus kutsekoolist märgitakse isikul, kes omandas kutsekoolis või tehnikakoolis koos kutsega ka põhihariduse
Siia alla kuuluvad näiteks isikud, kes lõpetasid ajavahemikus 1920-1944 kutsekeskkooli.
- 5- Keskharidus üldhariduskoolist (keskkool või gümnaasium) (kümne-, üheteistkümne või kahesteistkümneklassiline keskkool, gümnaasium, reaalkool, üldhariduslik kolledž)
Isik on lõpetanud kümne-, üheteistkümne- või kahesteistkümneklassilise keskkooli, gümnaasiumi, reaalkooli, üldharidusliku kolledži või saanud keskhariduse puudega laste koolis või kinnises erikoolis. Siia ei kuulu isikud, kes on kutseõppes omandanud keskhariduse koos kutsega või keskerihariduse põhihariduse baasil.

Gümnaasiumid - sealhulgas humanitaargümnaasiumid, kommertsgümnaasiumid, majandusgümnaasiumid, reaalgümnaasiumid, täiskasvanute gümnaasiumid, gümnaasiumide õhtused ja kaugõppeosakonnad, Eesti Spordigümnaasium, Tallinna Tehnikagümnaasium, Tartu Kunstigümnaasium.

Keskkoolid (v.a 1934. a seaduse alusel tegutsenud keskkoolid: progümnaasiumid ja reaalkoolid). Sealhulgas kaugõppekeskkoolid, töölisnoorte keskkoolid, õhtukeskkoolid, keskkoolide õhtused ja kaugõppeosakonnad, Tallinna Kopli Kunstikeskkool, Tallinna Muusikakeskkool.

Kolledzid

Tallinna Inglise Kolledž	kuni 1996. a Tallinna 7. Keskkool
Narva Rahvaülikooli Kolledž	1925-1933
Riiklik Kolledž	1936-1940
Tallinna Erakolledž	1937-1940, varem H. Kubu Tütarlaste Erahumanitaargümnaasium
Tallinna Rahvaülikooli Seltsi Kolledž	1919-1940
A.Tõrvand-Tellmanni Erakolledž	1933-1940

Erikoolid

Haapsalu Sanatoorne Internaatkool	Keskkool kuni aastani 1998, praegu põhikool
Keila-Joa Sanatoorne Internaatkool	
Tallinna Kaugõppe Erikeskkool	1964-1997
Tartu Emajõe Kool	1958-1964 Tartu Pimedate Laste Internaatkool, kuni 1994 Tartu 2. Eriinternaatkool
Tartu Herbert Masingu Kool	1992-1997 Tartu Sanatoorne Keskkool
Tallinna Heleni Kool	alates 1994; kuni 2005 Tallina Kurtide Kool

6- Keskharidus kutsekeskkoolist, tehnikumist, keskeriõppeasutusest märgitakse isikutel, kes omandasid **kutsekeskkoolis** koos kutsega ka keskhariduse, samuti need isikud, kes omandasid **keskerihariduse põhihariduse baasil**.

Kutsekeskkoolid aastani 1944 (baashariduseks 6-klassiline algkool, õppeaeg 4 aastat: aianduskeskkoolid, kaubanduskeskkoolid, kodunduskeskkoolid, tööstuskeskkoolid.

Kutsekeskkoolid aastast 1967 (baashariduseks põhikool, õppeaeg 3–4 aastat, kutseõpe keskkooli/gümnaasiumi õppekavaga ühitatud.

Tehnikumid - kõik tegutsenud ja seda nimetust kandnud keskastme õppeasutused: polü-, tööstus-, majandus- sovhoos-, põllumajandustehnikumid jt, va 1920-1935 kõrgkoolina töötanud Tallinna Tehnikum.

Küsimuse eesmärk on fikseerida küsitletava kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialane haridustase küsitlusmomendil. Tähele tuleb panna, et isiku haridustaseme määrab kõrgeim

formaalharidussüsteemis (st kutseõppeasutuses või kõrgkoolis) lõpetatud õppeasutus, lõpetamata jäänud haridus seda ei tõsta. Siia ei kuulu üldharidusliku keskkooli lõpetanu, kes sai üldhariduskoolist lisaks keskharidusele mingi kutse. Ka ei anna kutse-, ameti ega erialaharidust kursuste lõpetamine. Välisriigis kutse-, ameti- või erialahariduse omandanud isikute haridustase tuleb määrata analoogiliselt Eestis omandatud haridustasemega.

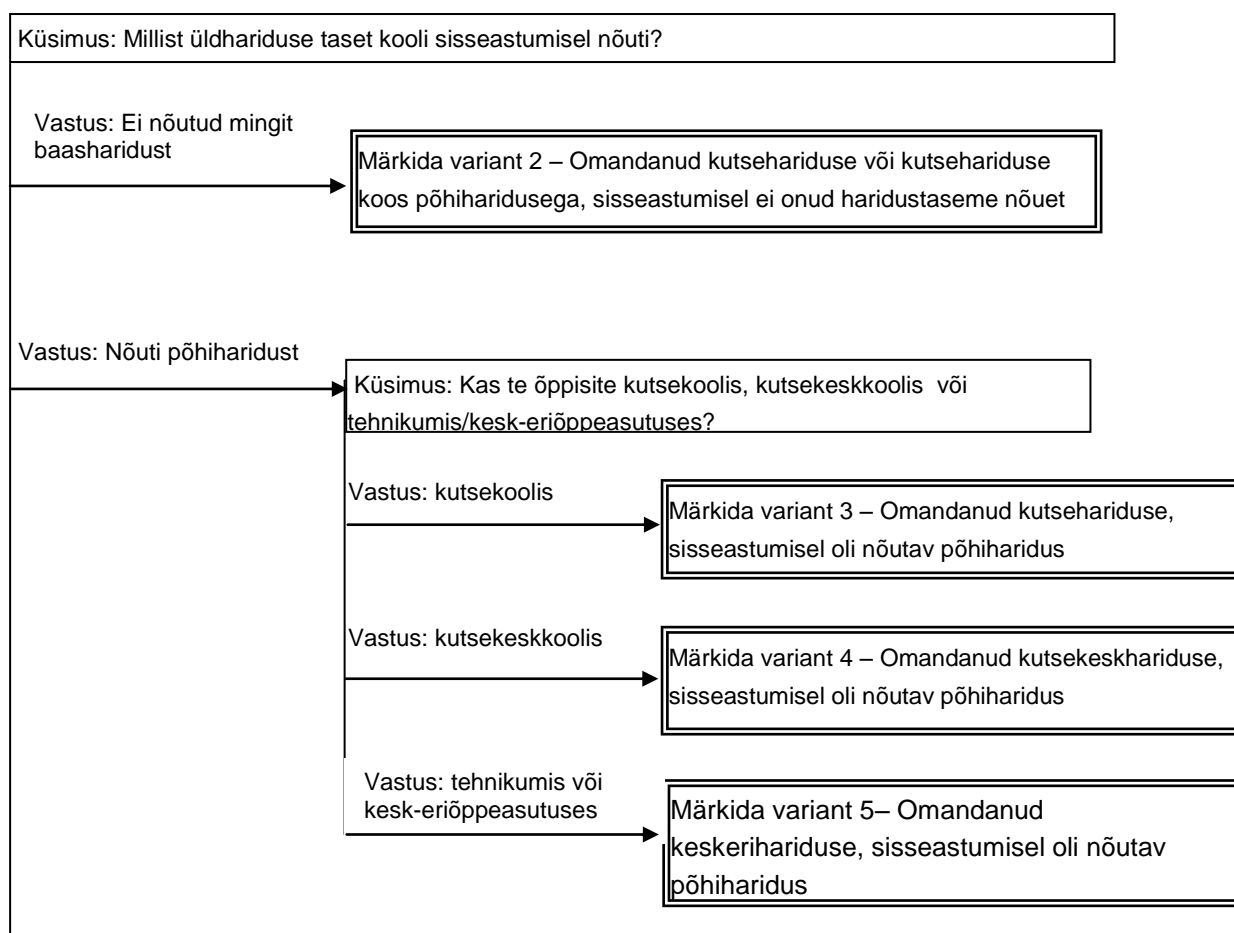
1- Ei oma kutse-, ameti- ega erialaharidust

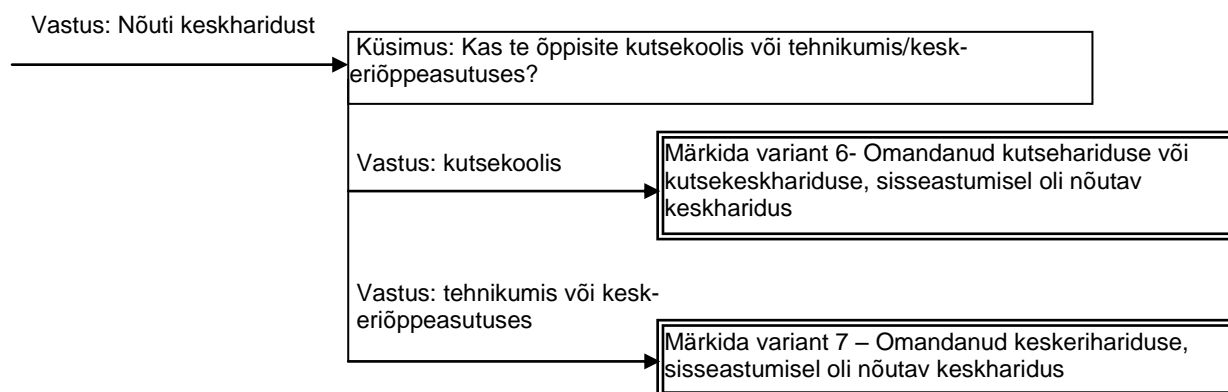
Märgitakse isikul, kellel ei ole kutse-, ameti- ega eriharidust (näiteks põhikooli või keskkooli lõpetanud isikud, kes ei ole hiljem omandanud kutse-, ameti- ega eriharidust). Siia kuuluvad ka need üldharidusliku keskkooli lõpetanud, kes said keskkoolist lisaks keskharidusele mingi kutse.

Omandanud kutse kutsekoolis, kutsekeskkoolis, keskerikoolis või tehnikumis (2, 3, 4, 5, 6 või 7).

Nende haridustasemete määramisel on oluline kooli sisseastumisel nõutud baasharidus: ei olnud üldhariduse nõuet, põhiharidus või keskharidus ning lõpetatud kooli tüüp: kutsekool, kutsekeskkool, tehnikum või kesk-eriõppeasutus.

Kui vastaja ütleb, et omandas kutse kutsekoolis, kutsekeskkoolis, keskerikoolis või tehnikumis, kuid ei oska valida variantide 2, 3, 4, 5, 6 või 7 vahel, siis esitada järgmised küsimused ning vastuste alusel toimida järgnevalt:

2- Omandanud kutsehariduse, sisseastumisel ei olnud haridustaseme nõuet

Märgitakse isikul, kes on pärast üldhariduskooli mõne haridusastme lõpetamist saanud dokumendi kutsealase ettevalmistuse kohta kutseõppes (kutsekoolis, tehnikakoolis vms). Sealjuures sisseastumisel ei olnud üldhariduse nõuet. Kirja lähevad ka isikud, kes omandasid sama õppekava raames koos kutseharidusega ka põhihariduse. Täiend- ja ümberõpet, töökohal toimunud väljaõpet ning huviharidust (keeltkursused, rahvaülikoolid) siin ei arvestata.

NB! Kui isikul ei ole põhiharidust, siis on tal võimalik omandada eelkutseharidus koos põhiharidusega. Kui isik on lõpetanud põhihariduseta noortele mõeldud eelkutseõppe, kus ta on saanud põhihariduse üldhariduskoolist ning eelkutseõppe kutseõpet andvast koolist, siis on ta küll omandanud põhihariduse üldhariduskoolis, kuid kutseharidust tal ei ole. Sellist taset on võimalik omandada näiteks Põltsamaa Ametikoolis või Vana-Vigala Tehnika ja Teeninduskoolis.

3- Omandanud kutsehariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus

Märgitakse isikul, kes on pärast üldhariduskooli mõne haridusastme lõpetamist saanud dokumendi kutsealase ettevalmistuse kohta kutseõppes (kutsekoolis, tehnikakoolis vms), ilma et ta oleks samas omandanud põhi- või keskharidust. Sealjuures sisseastumisel oli põhihariduse nõue.

4- Omandanud kutsekeskhariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus

Märgitakse isikul, kes kutseharidusega koos omandas sama õppekava raames keskhariduse (näiteks kutsekeskkoolis keskharidust tõendava tunnistuse ja kutsetunnistuse saanud isik). Sisseastumisel oli nõutav põhiharidus. Siia ei kuulu need, kes üldhariduskoolis (keskkoolis, gümnaasiumis vm) lisaks omandatud keskharidusele said dokumendi kutsealase ettevalmistuse kohta.

5- Omandanud keskerihariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus

Märgitakse isikul, kes on põhihariduse baasil lõpetanud tehnikumi, kommertskooli, kõrgema põllumajandus- või aianduskooli, merekooli või mõne muu õppeasutuse keskerihariduse taseme õppekava.

6- Omandanud kutsehariduse või kutsekeskhariduse, sisseastumisel oli nõutav keskharidus

Märgitakse isikul, kes on lõpetanud keskhariiduse baasil mõne õppeasutuse kutsekeskhariiduse taseme õppekava.

- 7- Omandanud keskerihariiduse, sisseastumisel oli nõutav keskhariidus
Märgitakse isikul, kes on keskhariiduse baasil lõpetanud mõne keskeriõppeasutuse või muu õppeasutuse keskerihariiduse taseme õppekava.

Põhiliselt kutse-, ameti- või erialahariidust andnud õppeasutused

Kutsekoolid aastani 1944 (baashariiduseks 6-klassiline algkool, õppeaeg 1–3 aastat): aianduskoolid, ametikoolid, kodumajanduskoolid, kodutööstuskoolid, kutseainelised täienduskoolid, naiskutsekoolid, põllumajanduskoolid, tööstusõpilaste koolid.

Kutsekoolid aastast 1945 (baashariiduseks üldhariiduskooli 4. – 6. klassi, 7-klassiline kool; õppeaeg 1–2 aastat): aianduskoolid, ehituskoolid, kaevanduskoolid, karjatalitajate koolid, karja kontrollassistendite koolid, kodumajapidamiskoolid, põllumajanduse mehhaniseerimise koolid, põllumajanduskoolid, raudteekoolid, vabrikukoolid, tööstuskoolid.

Kutsekoolid aastast 1962 (baashariiduseks 8-klassiline kool, 9-klassiline põhikool, õppeaeg 1–3 aastat): Linnakutsekoolid

Maakutsekoolid

Ametikoolid (Kuressaare Ametikool- on andnud nii kutsehariidust, kutsekeskhariidust kui keskerihariidust)

Ehituskoolid (Tallinna Ehituskool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust, Tallinna Kopli Ehituskool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust, Tartu Ehitus ja Kergetööstuskool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust)

Kaubanduskoolid (Narva Kaubanduskool-, Tallinna Juhkentali Kaubanduskool, Tallinna Kaubandus- ja Kulinaariakool)

Kergetööstuskoolid (Narva Kergetööstuskool on andnud nii kutsehariidust, kutsekeskhariidust kui keskerihariidust, Tallinna Kergetööstuskool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust, Sindi Kergetööstuskool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust)

Kutsekoolid (Kohtla-Järve Kutsekool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust, Tallinna Kutsekool nr 5- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust, Rummu Erikutsekool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust, Sillamäe Kutsekool- on andnud nii kutsehariidust, kutsekeskhariidust kui keskerihariidust, Valga Kutsekool- on andnud kutsehariidust, Viljandi Kutsekool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust)

Majanduskoolid (Pärnu Kodumajanduskool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust, Tallinna Majanduskool- on andnud nii kutsehariidust, kutsekeskhariidust kui keskerihariidust)

Mehaanikakoolid (Tallinna Mehaanikakool- on andnud kutsehariidust, Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool- on andnud nii kutsehariidust kui ka kutsekeskhariidust)

Põllutöökoolid (Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust)

Õppekeskused (Rapla Õppekeskus- on andnud kutseharidust, Saaremaa Kutseõppekeskus-on andnud kutseharidust, Tartu Õppekeskus- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Viljandi Õppekeskus-on andnud kutseharidust, Väike-Maarja Õppekeskus -on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Valga Kutseõppekeskus -on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust).

Kutsekeskkoolid aastani 1944 (baashariduseks 6-klassiline algkool, õppeaeg 4 aastat: aianduskeskkoolid, kaubanduskeskkoolid, kodunduskeskkoolid, tööstuskeskkoolid.

Kutsekeskkoolid aastast 1967 (baashariduseks põhikool, õppeaeg 3–4 aastat, kutseõpe keskkooli/gümnaasiumi õppekava ühitatud.

Tehnikakoolid (baashariduseks keskharidus, õppeaeg 1–2 aastat), sealhulgas keskharidusel põhinev kutseõpe kutsekoolides.

Tehnikumid - kõik tegutsenud ja seda nimetust kandnud keskastme õppeasutused: polü-, tööstus-, majandus- sovhoos-, põllumajandustehnikumid jt, va 1920-1935 kõrgkoolina töötanud Tallinna Tehnikum.

Teised õppeasutused, kus oli/on võimalik omandada kutse-/keskeri- või tehnikumiharidust

NB! Erinevalt teistest kuni aastani 1940. aastani tegutsenud kutsekeskkoolidest on Jäned, Olustvere ning Tallinna põllutöökeskkoolid arvestatud keskeriõppeasutustena, kuna vastavalt Haridusministeeriumi 1932. a korraldusele võis põllutöökeskkooli lõpetanu täiendavate eksamite sooritamisel erandkorras jätkata õpinguid Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonnas.

Oluline on eristada kutse-, ameti- või erialaharidust selle järgi, mis oli antud õppeasutuses baashariduse nõudeks. Lisaks baashariduse nõudele on kutsehariduse taseme määramisel oluline, millise üldharidustaseme isik koos kutsega omandas.

- 8- Omandanud kutsekõrghariduse, rakenduskõrghariduse või läbinud diplomiõppe (kuni 2 aastat õpinguid) (lõpetamine oli võimalik alates 1992)

Kutsekõrgharidus: lõpetamisel ei anta akadeemilist kraadi, vaid kõrgharidust tõendav diplom (lõpetamine on võimalik alates 2000. aastast). Isik on lõpetanud (rakendus)kõrgkooli, kutseõppeasutuse või muu õppeasutuse kutsekõrghariduse õppekava järgi. Kutsekõrgharidust ei saa enam omandada alates 2008. aastast.

Rakenduskõrgharidus või diplomiõpe: lõpetamisel ei anta akadeemilist kraadi, vaid kõrgharidust tõendav diplom. Isik on lõpetanud kõrgema õppeasutuse või muu õppeasutuse rakenduskõrghariduse (lõpetamine on võimalik alates 2002. aastast) või diplomiõppe (lõpetamine on võimalik alates 1992. aastast) õppekava järgi.

- 9- Omandanud kutsekõrghariduse, rakenduskõrghariduse või läbinud diplomiõppe (3-4 aastat õpinguid) (lõpetamine oli võimalik alates 1992)

Vt. Eelmine punkt

10- Omandanud kõrghariduse enne 1992. aastat või bakalaureusekraadi (3-4 aastat õpinguid)
Enne 1992. aastat omandatud kõrgharidus: isikul on kõrgharidust (enne 1992. aastat) tõendav diplom, st ta on läbinud instituudi, akadeemia, ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrghariduse taseme õppekava. Kui isik on omandanud kõrghariduse enne 1992. aastat välismaal, siis tuleb märkida haridustase, mille isik välismaal omandas, mitte „enne 1992. aastat omandatud kõrgharidus”.

Üldarsti tasemele jäänud arsti loetakse magistrikraadi vääriliseks.

Bakalaureus: isikul on bakalaureusekraadi tõendav diplom (sai lõpetada alates 1992. aastast), st ta on läbinud instituudi, akadeemia, ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrghariduse taseme õppekava.

11- Omandanud magistrikraadi rakenduskõrgkoolist, kutsekõrgkoolist; kutsemagister ülikoolist
 Märgitakse isikutel, kes on omandanud magistrikraadi rakenduskõrgkoolis või kutsekõrgkoolis või saanud kutsemagistri ülikoolist

12- Magistrikraad (3+2, 4+2, 5+4 süsteemi järgi, sh integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe), arstikutse (internatuuri või üldarsti kutse saanud, enne 1992.aastat diplom)

Märgitakse isikule, kellele on antud magistrikraad. Siia tasemele kuuluvad ka internatuuri läbinud isikud ja pärast bakalaureuseõpet üheaastase õpetajakoolituse läbinud isikud ning integreeritud õppe lõpetanud isikud (integreeritud õppe lõpetamine on võimalik alates 2002. aastast).

13- Doktorikraad (sh kandidaadikraad, ordinatuuri, residentuuri lõpetanud)

Isikule on antud kandidaadi- või doktorikraad. Siia kuuluvad ka residentuuri lõpetanud isikud.

Doktorikraadile vastavaks loetakse ka NSV Liidu haridussüsteemis omandatud kvalifikatsioon, mida tõendab:

- 1) kandidaadikraadi (*Kandidat nauk*) diplom;
- 2) doktorikraadi (*Doktor nauk*) diplom.
- 3) internatuuri,ordinatuuri või residentuuri lõpetanud arst

95- Õpib praegu kutse-, ameti- või eriala omandamiseks õppeasutuses

97- Muu, milline (märkida ainult juhul, kui ei suuda määratleda etteantud vastusekategoriates)